

gå til husleiestreik!

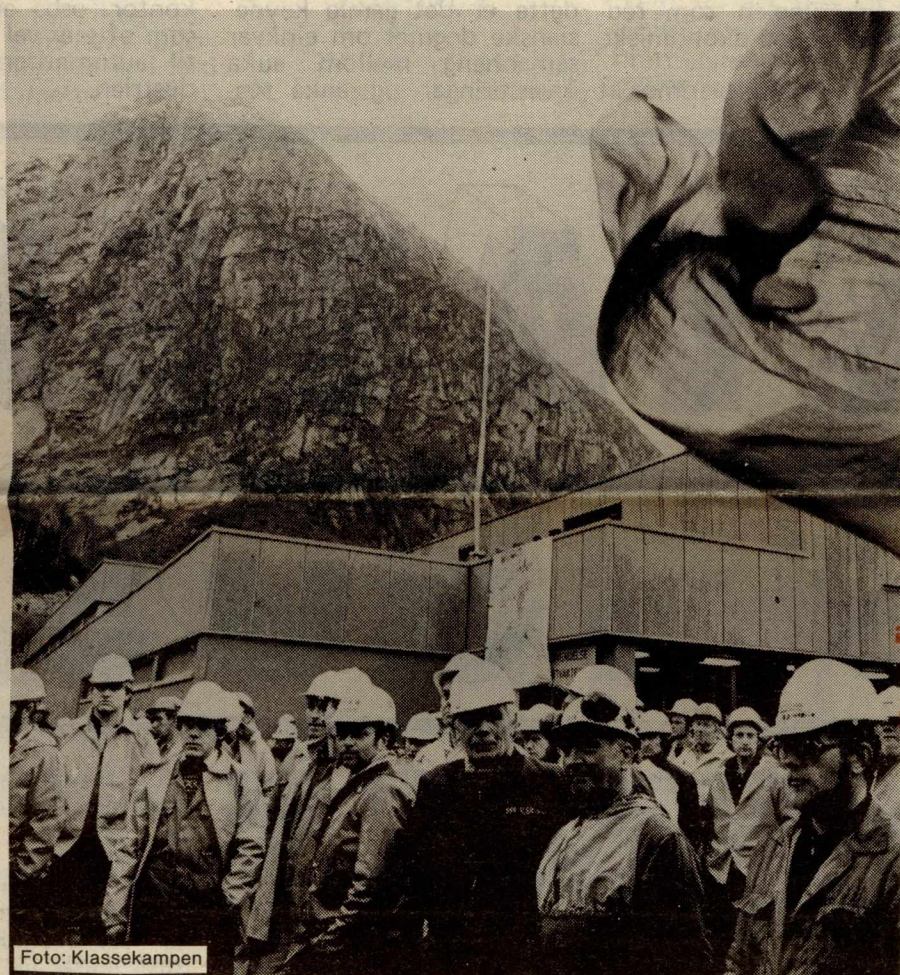
SIDE 7

HVA MÅ GJØRES

Avisa til Norges Kommunistiske Studentforbund

Norge trenger sosialismen!

Vi har demokratiske tradisjoner her i landet, sies det ofte, og med det antydes at borgerskapet i Norge neppe vil sette i verk voldelige og blodige aksjoner for å hindre innføring av et sosialistisk samfunnssystem. Nå har jeg nettopp sittet innpå Finnmarksvidda sammen med 400 andre, og blitt møtt med den rene politihær — en bilkaravane så lang som et vondt år, hunder, helikoptre og beltevogner. Så det skal ikke så mye til før den åpne maktbruken kommer opp til overflata. Likevel er det riktig at vi har demokratiske tradisjoner, *borgerlig-demokratiske* tradisjoner. Borgerskapet har vært i stand til å styre dette landet gjennom lang tid uten altfor mye åpen voldsbruk. Dette er først og fremst et uttrykk for borgerskapets enorme styrke i Norge.

SIDE 4

Ingen teori kan redde

kapitalismen

SIDE 6

om

Johansen

7-8/81
kontrast

Kjærleik

41.2

Data

ER SOSIALISMEN EIN IDEALISTISK

RETNING FRÅ DET FØRRE ÅRHUNDRET UTAN GROBOTN I DAGENS VIRKELIGHET? HAR IKKJE I ALL FALL ALT SNAKK OM REVOLUSJON VIST SEG Å VÆRE TULLPRAT?

UTVIKLINGA AV DEN NYE TEKNOLOGIEN VISAR KLARARE ENN NOKON GONG AT KAPITALISMEN MÅ BLI AVLØYST AV SOSIALISMEN. SV KAN GJERNE ØNSKE AT DEN NORSKE SOSIALDEMOKRATISKE VELFERDSSTATEN SKAL VARE TIL EVIG TID. MEN DERSOM EIN ER INTERESSERT I Å ANALYSERE VIRKELIGHETA VIL EIN SJÅ AT UTVIKLINGA SOM LEGG DET MATEMATISKE GRUNNLAGET FOR KAPITALISMENS UNDERGANG OG SOSIALISMENS FRAMVEKST I FERD MED Å SKJE RETT FRAMFOR AUGA PÅ OSS: VI SER OG AT KAPITALISMENS UTNYTTING AV DATATEKNOLOGIEN OG DEI ØKONOMISKE OG SOSIALE RINGVIRKNINGANE AV DENNE VISER REFORMISMENS FULLSTENDIGE FALLITT!

Vi ser også at kapitalismens utnyttning av datateknologien og dei økonomiske og sosiale ringvirkningane av denne viser reformismens fullstendige fallitt.

Datateknologien og samfunnet

Den nye teknologien vil få innvirkning på dei fleste områder av samfunnslivet. Særleg utviklinga av mikroprosessen har gjort det tydeleg for stadig flere at det er ein nye teknologisk revolusjon vi er vitne til. Ein datamaskin som for 25 år sian fylte eit heilt rom får i dag plass plass på ein såkalla integrert krets som er halvparten så stor som ein veslefingernegl. Kostnadene til framstilling av teknologien har gått drastisk ned.

Kapitalismen er ute av stand til å styre denne utviklinga. Ei offisiell fransk utredning seier at »den nye utfordringa er usikkerheta, det finst ingen gode prognoser, men berre gode spørsmål.

Denne teknologiske revolusjonen skyt fart i ei tid ned djuptgåande økonomisk krise og auka knappheit på energi. Samtidig ser vi og raske teknologiske og vitenskaplege framsteg på andre område enn datateknologien.

Det er mulig å seie ein del om viktige økonomiske og sosiale virkningar. Desse visar at kapitalismen er ute av stand til å hanskast med teknologien på lenger sikt. Desse visar og at i tida framover vil spørsmålet om samfunnsmessig makt og innverknad bli eit første-rangs spørsmål. Meir enn nokon gong vil kampen for sosialismen vere ein kamp om statsmakta.

Marx om teknologi og sosialisme

Marx påviste at den grunnleggande motseiinga i kapitalismen er motseiinga mellom produksjonens samfunnsmessige karakter og den private tileigninga av profitten.

I dag ser vi at heile det kapitalistiske produksjonssystemet blir stadig meir sentralisert og dei forskjellige delane blir stadig meir avhengig av kvarandre. Den kapitalistiske staten spelar ei stadig viktigare rolle. Problemet er at moderne storindustri i lengda vil vere uforeinleg med privat eigdomsrett til produksjonsmidla.

Dette er ei motseiing som vil bli kraftig skjerpa av datateknologien. Dette fordi teknologien i kapitalistane sine hender vil vere eit middel til ytterlegare sentra-

lisering og konsentrasjon av kapitalen. Datateknologien vil og tvinge fram ei stadig større utviding av makta til den kapitalistiske staten for at ikkje det kapitalistiske systemet skal fall saman som ein følgje av dei krisene som den nye teknologien vil skape. Eit av desse er arbeidsløyse. Eit anna er overproduksjonskriser.

Datateknologien ville i et sosialistisk samfunn vere eit effektivt middel til planmessig styring av produksjonen og til å utvikle produktivkreftene planmessig etter felles behov, til å utvikle eit verkeleg demokrati, til å verne om natur og miljø.

I kapitalistane sine hender vert det eit middel til auka profitt for eit mindretal, til å skape arbeidsløyse, tiol å styrke utbyttinga av tredje verden, til å produsere avanserte datastyrte atomvåpen.

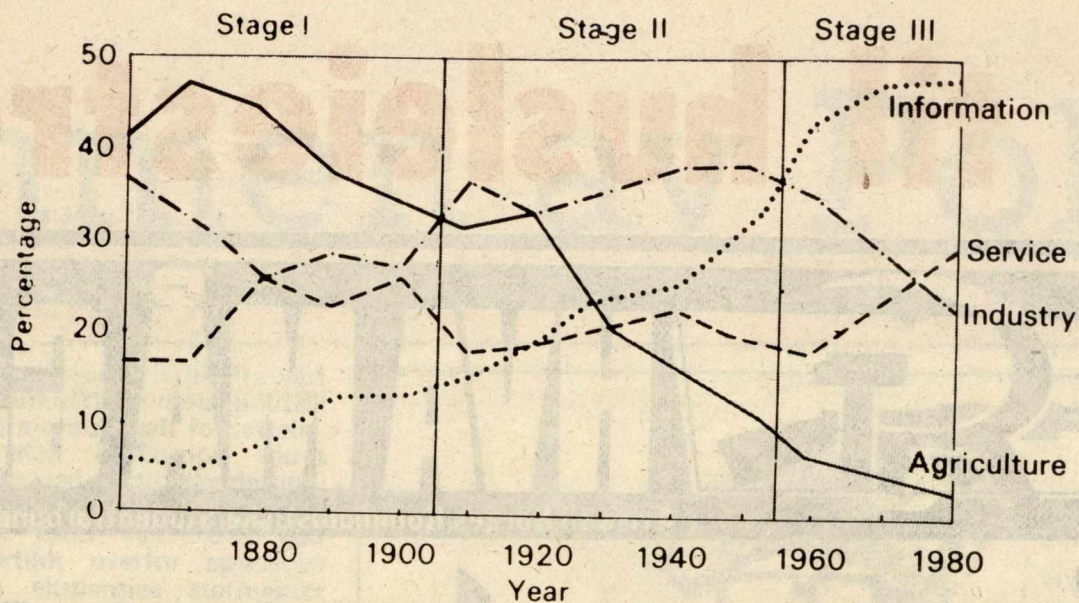
Marx meinte og at utviklinga av teknologien vil undergrave sjølve grunnlaget for det kapitalistiske systemet: Utbyttinga av arbeiderklassen. Teknologien vil simpelthen komme til å erstatte det levande arbeidet, med dødt arbeid, maskiner og teknologi. Men dermed er også grunnlaget for kapitalismen borte:

Så snart arbeidet i dets umiddelbare form ikke lenger er den store kilden til rikdom, vil og må arbeidstida opphøre med å være dens målestokk og dermed bytteverdien målet for bruksverdien. Massenenes merarbeid har opphørt å være betingelse for utviklinga av den almenne rikdommen akkurat som ikke-arbeidet til de få har opphørt å være betingelse for utviklinga av den almenne makta til den menneskelige forstand. Derfor bryter den produksjonen som hviler på bytteverdi sammen...» (Marx, Grundrisse)

Ved toyotafabrikane i Japan er ein fjerdedel av monteringsarbeidarane blitt erstatta av robotar.

Slik ser vi at datateknologien ikkje berre legg eit materielt grunnlag for sosialismen, men også for KOMMUNISMEN. For første gong i historia ser vi ein teknologi som vil kunne avskaffe alt tungt og ensformig arbeid. Datateknologiens enorme anvendelsesmuligheter vil vere eit middel til å realisere Marxs spådommar om at arbeidet sluttar å vere tvang og i staden bli eit livsbehov.

Teknologien vil gjere det mogleg å gå frå »nødvendighetens til frihetens rike», der ein kvar arbeidar

Grafisk framstilling av utviklinga av befolkningsstrukturen i USA fra 1880 og fram til i dag.

etter evne og får etter behov.

Men under kapitalismen vil teknologien bli brukt til ei skjerpa undertrykking, utbytting og sentralisering av makt.

Arbeidsløyse og overproduksjon

Det tilsynelatende geniale frå kapitalistenes

sin synsstad er at den nye teknologien gjer det mogleg å produsere ei AUKA mengde varer og tenester på eit stadig færre antall arbeidstimar. Difor ser no mange borgarlege politikarar og sosialøkonomar den nye teknologien som redninga ut av den økonomiske krisa.

Vi meiner tverimot at

teknologien kommer til å skjerpe overproduksjonskrisene.

For det første innrømmer mange økonomar at deira tidlegare botemiddel mot kriser no viser seg udugelege. Eit døme på dette er det gamle keynesianske dogmet om ein kvar samanheng mellom auka investeringar og auka sys-

selsetting.

I Frankrike rekna ein offisielt med at antallet arbeidsløyse vil auk med 200000 i året SAMTIDIG som ein trur på ei økonomisk vekst på 3% året. Dette blir 2,5 mill. arbeidslause i -83.

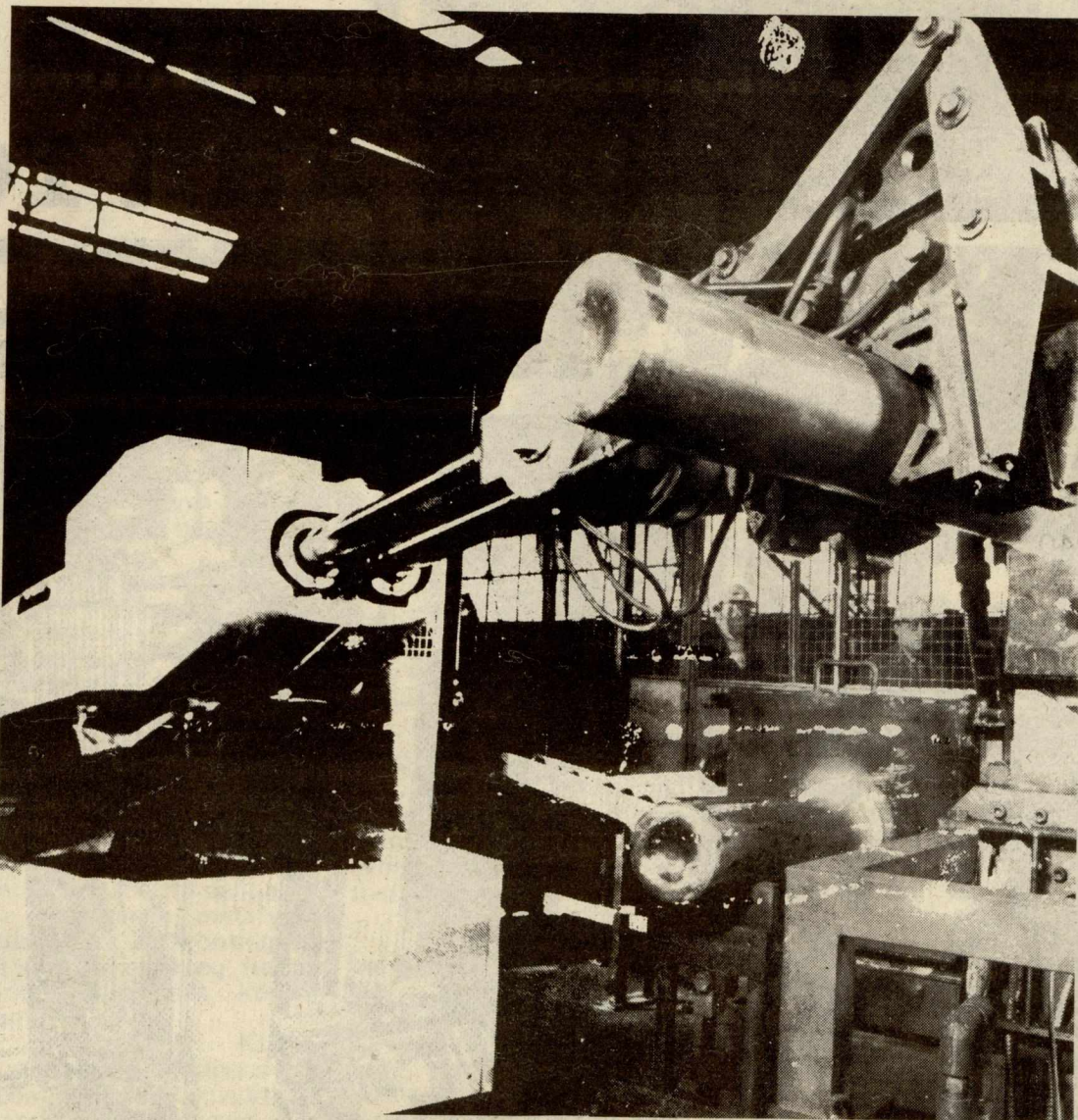
Framandarbeidarane blir »oppmuntra» til å drø attende til heimlandet, og kvinnene til å vere i heime eller dra attende dit.

I Vesttyskland gaa heile 46% av investeringane i industrien til tiltak for rasjonalisere bort arbeidskraft.

Slik ser vi at virkeligheta ofte er det omvendte av det Keynes trudde: Oppsving i investeringar SKAPER arbeidsløyse i dataalderen.

Men vil ikkje dette danne grunnlag for auka sysselsetting i uproduktive sektorar? Problemet her er for det første at den uproduktive sektoren må finansierast av verdiar som er skapt i den produktive sektoren. For det andre er store delar av handel, bankkontor osv. arbeidsplassar som ofte er vel så godt egna til automatisering som industrien.

DATA TEKNOLOGI OG SOSIALISME

EN INDUSTRIROBOT I AKSJON PÅ EN BILFABRIKK.

Mange har trudd at den nye teknologien ville gje opphav til mange nye vekstskapande produkt og mange nye arbeidsplassar. Men faktum er at førebels har nye produkt til vanlege forbrukarar i stor grad konsentrert seg til leiketøysindustrien.

I Fr.rike planla ein å skape hundretusen nye arbeidsplassar i telekommunikasjonsindustrien i løpet av 70-åra. I 1979 var berre tretusen nye arbeidsplassar blitt skapt og ein varsla om permitteringar av 15000 i den same industrien.

Vi kan nøkternt rekne med at arbeidsløysa i Vesteuropa ikkje vil minske, men auke i åra framover. Pga olja er den norske kapitalismen betre stilt enn andre land.

For det andre er vi overbevist om at datateknologien kjem til å skjerpe, ikkje løyse kapitalismens vekstproblemer. Borgarlege økonomar snakkar i dag om nullvekstsamfunnet i 80-åra. Vi meiner teknologien etterkvart kommer til å rive grunnen under det kapitalistiske systemet.

Overproduksjon

Teknologiske nyvinningar er i dag eit av dei viktigaste midla til å oppnå ekstra-profitt. På kortare sikt vil den nye teknologien

kunne stimulere ein del bransjar og og finne avsetning for ein del nye vekstskapande produkt.

Men på lenger sikt er det utenkeleg at markedet kan utvidast i takt med den sterkt uakande produksjonskapasiteten. Det forutsetter for det første ein sterk real-lønnsauke, noko som ingen

fornuftige menneske i dag trur på. For det andre forutsetter det eit potensielt større marked for f.eks. forbruksvarer. Problemet er at markedet for viktige forbruksvarer som f.eks. bilar, vaskemaskiner osv. er i ferd med å bli metta i Vesten.

- ein stadig ekspansjon, absolutt og relativt, i uprokutative sektorar, t.d. servicenæringene.

- ekspansjon i den uprokutative delen av den offentlege sektoren (helse, undervisning, trygdevesen, militærvesen osv.)

- stor deler av industrien i Vest-europa er elle-reie i dag sterkt trua av den høgproduktive databaserte industrien i Japan, Sør-korea, Taiwan osv.

- tendensiell fall i profittraten. I følge Marx vil profittraten på sikt falle som ein følge av at kapitalistane erstatter arbeidarar med maskinar. Dette fører til at arbeidskrafta blir relativt mindre i forhold til verdien på maskiner osv. På sikt vil dette senke profitt-raten. Det har den også gjort (i forskjellig grad) i dei vestlege industrilanda sidan 60-åra.

Alle desse motseiingane vil bli skjerpa av datateknologien.

ER KRIGSÖKONOMI LÖYSINGA

Vi ser at utviklinga går i retning av eit stadig

i det kapitalistiske systemet. Ein sosionom skapar ingen verdier. Hans lønn må finansierast frå verdier som er skapt i den produktive sektoren av samfunnet. Derfor kan ein tilsette millionar av sosionomar utan at dette fører til noko anna enn at den produktive sektoren får stadig mindre tilsette og mindre profitt.

Datateknologien utvikla seg i byrjinga som ein del av den amerikanske krigsindustrien. Framleis er store delar av den mest avanserte teknologiforskninga militær. Framtida vil vise korleis kapitalismen vil forsøke å tilpasse seg dei svære økonomiske problema som følger av datateknologi. Men vi vil peika på at nettopp krigsøkonomi frå ein kapitalistisk synsstad vil sikre full sysselsetting for både menneske og Vi skal hugse på at lenge har krigsøkonomien vore sterkt aukande både i Sovjet og USA. I begge landa går mellom 10 og 20 prosent av BNP direkte eller indirekte til militær formål. I begge landa vil det føre til svære strukturrkriser dersom ein brått stansa eller bygde ned militærindustrien.

ein amerikansk databank enn frå det nasjonale statistiske sentralbyrået.

Men dette amerikanske overtaket vil i åra framover bli enda tydelegare ved utbygginga av telekommunikasjonssateittsystem. Den minste av desse vil kunne formidle ei enorm mengde med telefonsamtalar, overføre fire-fem fjernsynskanalar og dei mest omfangsrike dataregister. Mellom anna vil dette sannsynlegvis undergrave relativt raskt dei statlege telekommunikasjonsmonopola i Vest-europa. For ikkje snakke om statlege kringkastingsmonopol.

Det er klart at alt dette er alvorlege trugsmål mot all nasjonal kulturell egenart og språk. Endå vanskelegare stilt enn Europa er u-landa.

Det er typisk at det norske borgarskapet verken har evne eller vilje til å setje i verk mottiltak mot denne utviklinga. For sjølv om det ikkje er muleg å snu utviklinga attende, så er det likevel muleg å verne seg mot dei verste utslaga.

I staden ser vi typisk nok at Regjeringa legg forholda til rette for amerikansk imperialismen innafor telekommunikasjonssektoren.

Telekommunikasjonsteknologien kunne vore eit uhyre verdifullt hjelpemiddel dersom det hadde vore folk sine bhov og ikkje profitt som bestemte utviklinga. Dette ville til dømes fått enorm betydning for u-landa sine muligheter til å kunne utvikle utdanningsnivå og nasjonal ekspertise, økonomisk og politisk sjølstende osv. I staden ser vi i dag at teknologien berre bidrar til å oppretthalde og styrke imperialismens makt.

VIL DEI INTELLEKTUELLE GÅ FRI

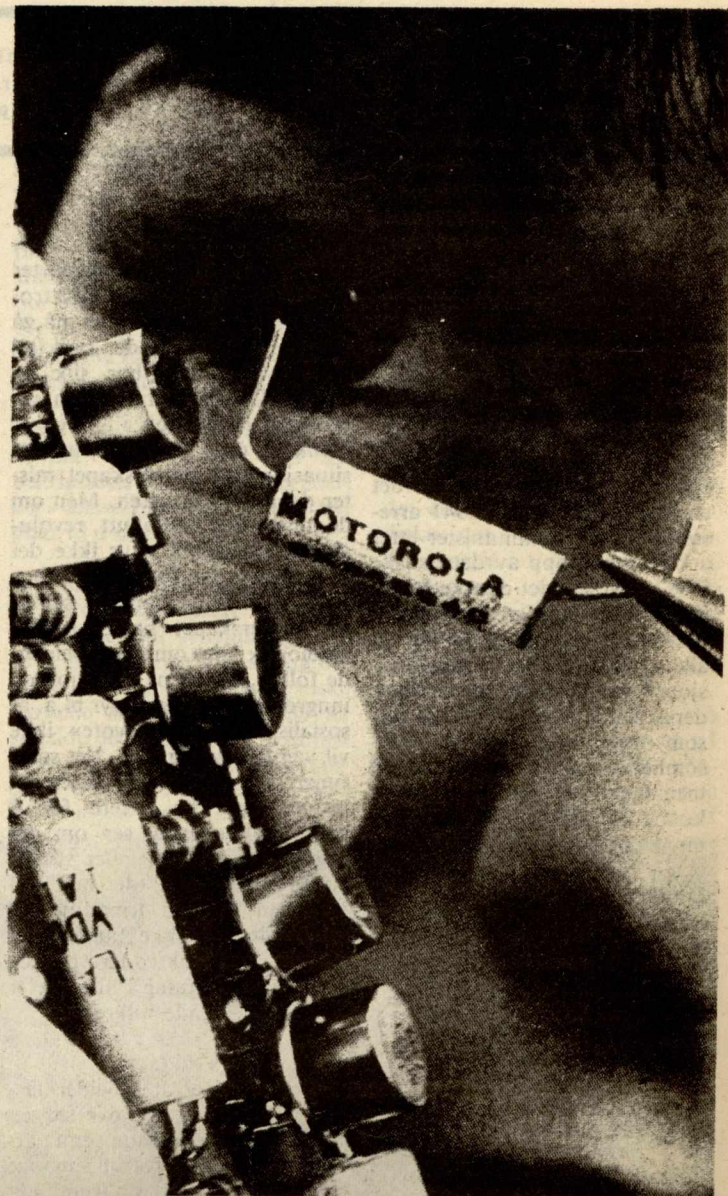
Vi har sett at datateknologien vil føre til arbeidsløyse blant produksjonsarbeidarane. Blant mange av dei som blir igjen vil produksjonen ofte bli prega av mindre interessant, monotont og kjedeleg arbeid.

Men kva med dei intellektuelle? Kva med kvinnene? Det er svært mange intellektuelle som trur at datateknologien ikkje vil få innverknad på deira arbeid. Dette viser at det ikkje har innsett kva teknologien kan vere i stand til å utføre. Den kan også mekanisere tankeprosessorar. Der det førebels ikkje er muleg å anvende teknologien til særlig grad av automatisering som t.d. i helsevesenet, vil likevel bruk av teknologi gjere arbeidet meir mekanisk og mindre interessant og gje mindre mulighet til menneskeleg kontakt.

Allereie i dag går ein tredjedel av den tyske og ein femtedel av dei franske akademikarane utan arbeid i eit år eller meir etter at dei er ferdig med å studere. I 1980 var 12000 tyske ingeniørar utan arbeid.

Det er også svært sannsynleg at kvinnene vil bli ramma spesielt. Dette

både fordi dei er den mest utsette gruppa i tider med arbeidsløyse fordi dei ofte har deltidsjobbar som lett

lar seg automatisere og fordi teknologien vil gjere det mulig å utvikle jobbar som lett kan gjerast i heimen. Husmora kan få en renaissance i dataalderen.

Faktum er at datateknologien vil bidra til at klasse og interessenemotseiingane mellom arbeidarklassen, intellektuelle og andre grupper OG borgerskapet vil styrke seg, og ikkje bli svekka. Yrkesstrukturen vil endre seg, men dei grunnleggjande motseiingane i kapitalismen vil bli stadig meir akutte.

SOSIALISME I DATAALDEREN

Den nye teknologiske revolusjonen vil bety ein massiv konsentrasjon av kapital – og følgeleg av makt. Den innbyrdes avhengigheta og samfunnsmessiggjeringa av produksjonen kjem opp på eit enda høgare nivå. I dataalderen får det gamle uttrykket om dette fenomenet ei ny aktualitet:

»Dersom nokon nyser på børsen i Wall Street, i New York, vil titusen bønder i Malaysia bli ruinert.»

Men i dag er det ikkje berre bønder i u-land og arbeidarar i i-land, men og storkapitalistar og heile bransjar, ja heile kapitalistiske statar kan bli ruinert.

Dette viser at kapitalisme er eit verdsomfattande økonomisk og politisk system. Mot dette systemet duger berre den sosialistiske revolusjonen. Arbeidarklassen og det store fleirtalet av folket må øydelegge heile dette økonomiske systemet, opprette si eiga statsmakt, skape eit sosialistisk demokrati og ein planøkonomi.

I dag ser vi at mange har illusjonar om at det går an å reformera seg fram til sosialismen. DNA og SV går i spissen for å spreie desse ideane i arbeidarklassen.

SV-leinga skaper t.d. illusjonar om at arbeidarfleirtal i bedriftsstyra er «eit steg mot sosialismen». Men dette vil jo berre føre til at

arbeidarane blir medansvarlege for si eiga utbytting, for bedriftens profitt og «konkurranssevne». Dermed blir også arbeidarane «medansvarlege» for arbeidsløyse og permitteringar for arbeidarar ved mindre profitable bedrifter.

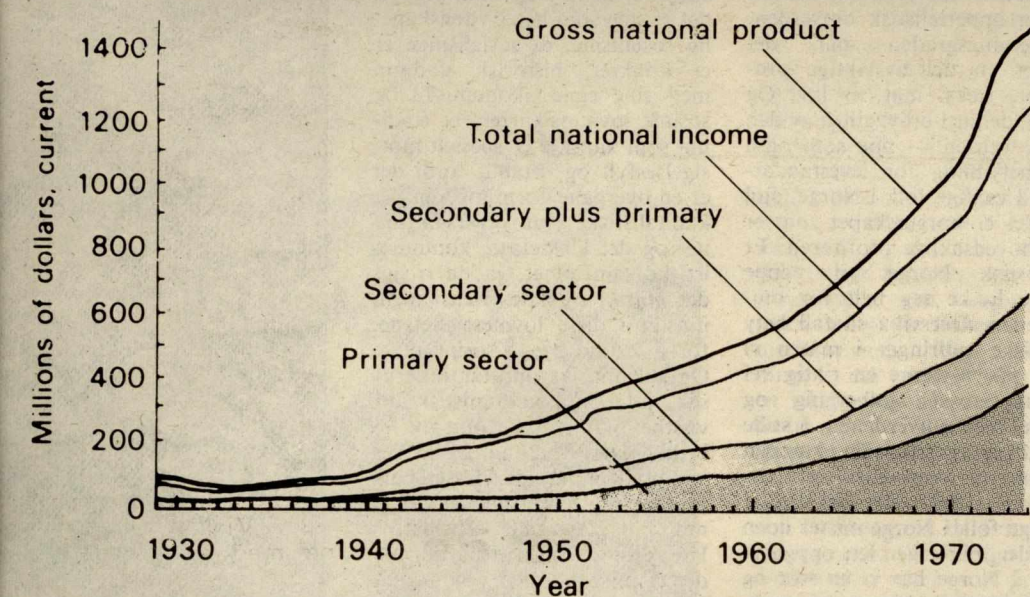
Dessuten vil datateknologien føre til at stadig mindre viktige avgjerder blir tatt i den enkelte bedrift.

Ei offisiell norsk utredning kom med følgande innrømmelse:

»Dersom man ønsker samfunnsmessig styring av teknologisk utvikling, vil dette i begrenset grad skje innenfor den enkelte organisasjon. Istedet vil statens rolle måtte endres fra å være av regler for lokal teknologianvendelse til også å omfatte planmessig modifisering av rammebetingelser på områder som handelspolitikk, industripolitikk, forskningspolitikk og generell økonomisk politikk. Dette er imidlertid en form for styring som vårt samfunn ikke har særlig erfaring med og som antakelig vil være svært vanskelig å få til både praktisk og politisk» (NOU 1980:33, s. 41)

I staden for å ta konsekvensen av dette og utvikle ein strategi for å mobilisere arbeidarklassen og folket til å kvitte seg med det kapitalistiske systemet ser vi idag at SV støtter opp om sosialdemokratiet, dels sprer utopiske idear om «kommunalsosialisme». SV og Slagstad kjem minst 150 år for seint. Dei kunne like gjerne stilt forslag om å oppheve tyngdekrafta eller bytte ut bilen med hesten. Kapitalismen er dømt til undergang. La oss vende ryggen til ideologar som vil halde liv i dette systemet ved kunstig åndedrett og i staden kvitte oss med elendigheta før den tar oss.

TEKNOLOGI KAPITALISME

GRAFISK FRAMSTILLING AV DE FORSKJELLIGE DELENE AV
DATAINDUSTRIENS ANDEL AV NASJONALINNTekten.

Derfor er allereie i dag størstedelen av forbruksmarkedet i dag eit «erstatningsmarked» der produkta blir gitt ei «innebygd levetid» som stadig blir kortare for å kunne gi avsetning for varene. Vi ser at utviklinga raskt går i retning av at forbrukarane knapt nok har råd til å oppretthalde den noverande levestandarden.

Resultatet av dette kan ikkje bli noko anna enn stadig alvorlegare overproduksjonskriser.

Det er også andre forhold som skjerpar problema:

større gap mellom produksjonskapasitet og forbrukskapasitet. Det fins folk som oppmoder til å lage fleire barn for å skaffe fleire forbrukarar.

Eit anna forslag er å importere kinesisk forbrukskraft. Meir seriøse er forslaga om å utvide tjenesteytingssektoren i stadig større skala. Men desse arbeidsplassane vil ikkje vere produktive. Det vil ikkje bli skapt ny verdi her sjøl om økonomane forsøker å innbille oss noko anna. Det betyr at heller ikkje dette vil løysa dei enorme problema

Vi seier ikkje at krigsøkonomi og krig er ein uunngåeleg følge av datateknologien. Men vis seier at den frå ein kapitalistisk synsstad er LOGISK.

Men dette viser og at kapitalismen er det mest forrykte økonomiske system verda har sett.

DATAIMPERIALISMEN

Allereie i dag er det slik at dersom ein institusjon eller bedrift i Tyskland ønsker visse opplysninger om økonomiske tilhøve i Vest-tyskland vil ein få dette raske og billigare frå

AV KJERSTI ERICSON

Denne artikkelen blei holdt som et foredrag i studentersamfunnet i Tr. heim i fjor høst. Kjersti Ericson er nestleder i AKP(ml).

Tenk på klassekampen

Den danske forfatteren Hans Scherfig har skrevet ei bok som heter «Frydenholm». Den handler om det som skjedde med de danske kommunistene under krigen. Forholdene i Danmark under okkupasjonen var annerledes enn i Norge — borgerskapet gikk ennå lengre i sin samarbeidslinje med tyskerne enn de gjorde her i landet. Så langt gikk de at det verken ble nødvendig for tyskerne å oppløse regjeringa eller folketinget. Danmark fortsatte under dansk, sivil administrasjon under praktisk talt hele krigen. Det var det danske politiet som i 1941 arresterte danske kommunister etter arkiver bygd opp av det danske SIPO. Det var det danske folketinget som, etter arrestasjonene, enstemmig vedtok en lov om at alle kommunistiske organisasjoner var forbudt, at midlene deres skulle konfiskeres, at alle som drev kommunistisk virksomhet og hadde kommunistiske meninger — eller som i framtida kunne komme til å få slike meninger og drive slik virksomhet, skulle fengsles. Det var det danske politiet som til slutt overleverte de fengslede kommunistene til tyskerne, med det resultat at et stort antall ble sendt til konsentrasjonsleirer i Tyskland og døde der.

Kommunistene i boka prøver å bruke sine borgerlig-demokratiske rettigheter i kampen mot fengslingsene. De påberoper seg grunnlovens beskyttelse, de forlanger å bli framstilt for en dommer, og de appellerer til høyesterett. Etter at høyesterett, uten å tre sammen, og uten at kommunistenes forsvarere har fått anledning til å uttale seg, avviser dom for at fengslingsene er lovlige, sitter kommunistene og prater sammen i den danske fangeleiren der de er plassert.

«Vi har vår teori, — sa Martin Olsen. — Vi har forutsagt det som skjer. Og vi er likevel forbauset, når det skjer. Det er lik som vi ikke riktig har trodd på vår egen teori. Vi har trodd på de andre. Det er den feilen vi har gjort. Først trodde vi på grunnlovens beskyttende makt. Så trodde vi på dommerens uavhengighet. Så trodde vi på høyesteretts aktverdigheit. Vi har hele tida trodd at det som skjer, ikke kunne skje. Vi har hatt vår teori om klassekampen, og vi har likevel trodd på det borgerlige demokrati. Det er vår feil. Hvis vi kommer levende fra dette her, skal vi ikke tro på borgerlig rettsskaffenhet og rettferdighet og demokrati. Vi skal aldri tro på klassefienden.»

«Jeg er redd for — sa Ram — at de av oss som overlever, vil begå den samme feilen, igjen og igjen.»

Martin Olsen: «Vi har hjemme hos oss en gammel kamerat, som heter Jakob. Hver gang vi diskuterer et spørsmål, reiser han seg opp og sier: «Kamerater, vi skal alltid tenke på klassekampen. Husk, at det er til klasser!» Det sier han ved alle anledninger, og ut fra det vurderer han alt som skjer. Vi syntes han gjentok det i tide og utide: «Tenk på klassekampen, kamerater!» Men nå tror jeg at Jakob aldri har sagt det i utide. Det er noe vi alltid skulle huske på.»

«Det er ihvertfall meget enkelt,» sa Mads Ram.

Men det er kanskje ikke så enkelt likevel. Ihvertfall synes jeg at den debatten som føres på venstresida om sosialismen, ofte preges av at klassekampen glemmes. Vi må ikke tro at arbeiderklassen og folket i Norge får fred og ro til å dyrke fram sin sosialistiske rosenhage uten at borgerskapet løfter en finger for å hindre det.

Borgerskapets legitimitet

Borgerskapets ulike partier dominerer totalt den politiske arenaen. Disse partiene har legi-

timitet i de ulike delene av det arbeidende folket — og de har hatt det gjennom lang tid. I en periode da Norge aldri har vært rikere, og svære kapitaleksporter planlegges — får de folk til å tro, og akseptere, at reallønna må gå ned og alle fellesgoder beskjæres. Borgerskapet har slik en veldig ideologisk styrke. En sosialistisk revolusjon i Norge er utenkelig uten at det oppstår en situasjon der borgerskapet mister denne legitimiteten. Men om de mister den i en akutt, revolusjonær situasjon betyr ikke det at de mister den for alltid. Lenge etter at revolusjonen har seiret, vil borgerskapet ha et sterkt, ideologisk grep om det arbeidende folket, basert på tradisjon og inngrodd vane. Det betyr bl.a. at sosialismens «tabbekvote» ikke vil være så veldig stor. I et samfunn med våre tradisjoner vil borgerskapet ha lettere for å vinne folk over til seg om det oppstår problemer under sosialismen (og det gjør det helt sikkert) enn f.eks. i Kina og Albania, der det ikke fantes borgerlige partier skreddersydd for å vinne oppslutning i ulike deler av det arbeidende folket.

Proletariatets diktatur

Min påstand er at arbeiderklassen i Norge vil stå overfor en langt sterkere fiende enn arbeiderklassen og folket i mange andre land som tidligere har gjennomført sosialistiske revolusjoner. Og da tenker jeg ikke bare på det ideologiske grepet borgerskapet har om folk. Jeg tenker også på økonomisk styrke, og på det norske borgerskapets intime forbindelser med utenlandske imperialister som deres økonomiske interesser er knyttet til, imperialister som ville kjenne det som et svært følelig tap om Norge ble sosialistisk. Dette er ikke akkurat blitt mindre sant etter at oljas og den storstilte kapitaleksportens tidsalder er inntrådt.

Sosialismen vil derfor måtte forsvareres, mot indre og ytre fiender, med militære, økonomiske, politiske og ideologiske midler. La oss ta gamle Jakobs ord til ettertanke og for all del ikke glemme klassekampen. Sosialismen i Norge må ha en stat som undertrykker og bekjemper borgerskapet, mao., den må være proletariatets diktatur.

At et medlem av AKP(ml) står fram med gale sannheter om proletariatets diktatur, er vel ikke direkte oppsiktsvekkende. Men poenget er at jeg ikke ser noe ved sosialismens vilkår i det høyt industrialiserte Norge med sine borgerlig-demokratiske tradisjoner, som gjør denne gamle sannheten avlegs. Snarere tvert imot. Og det samme er tilfelle med en annen, gammel sannhet, nemlig at arbeiderklassen må ledes av et revolusjonært, kommunistisk part.

Planøkonomi mot anarki

Partiet trengs fordi arbeiderklassen og det arbeidende folket må ha en enhetlig sentralisert ledelse for å løse de mange oppgavene og problemene en norsk sosialisme vil stå overfor. Og det dreier seg ikke bare om å bekjempe borgerskapet. Det dreier seg f.eks. om å bygge opp en sosialistisk planøkonomi. I SV-kretser er det riktig nok utviklet ideer om at sosialismen i Norge skal bygge på små, sjølstyrte enheter, og at veie til sosialismen går gjennom å gi økt makt til kommunene. Mer makt og mer penger til kommunene vil gjøre dem til en «folkelig motvekt mot industrikapitalistene» sier Rune Slagstad. Nå har jeg vanskelig for å forestille meg at f.eks. Albert Nordengen blir en «folkelig motvekt» til industrikapitalistene sjøl om han får mer

Norge trenger

Vi har demokratiske tradisjoner her i landet, sies det ofte, og med det antydes at borgerskapet i Norge neppe vil sette i verk voldelige og blodige aksjoner for å hindre innføring av et sosialistisk samfunnssystem. Nå har jeg nettopp sittet innpå Finnmarksvidda sammen med 400 andre, og blitt møtt med den rene politihær — en bilkaravane så lang som et vondt år, hunder, helikoptre og belte-

penger og mer makt. Det finnes vel klassemotsetninger i kommunene også. Rune Slagstad har nok ikke lagt seg gamle Jakobs ord tilstrekkelig på sinnet. Men ideen om de små, sjølstyrte enhetene er viktig. Den kommer også til uttrykk i Rune Slagstads om at bedriftene skal være «folkeie» under sosialismen. Etter hans mening må det ikke være for mye statseidendom i et sosialistisk Norge. Arbeidsfolk må eie bedriftene sine sjøl. Da må en spørre: Hvem skal disponere overskuddet? Arbeiderne på hver enkelt bedrift? Hvem skal berstemme hvor det skal investeres? Arbeiderne på hver enkelt bedrift? Hvem skal bestemme hva som skal produseres, hvor det skal selges om til hvilke priser? Arbeiderne på hver enkelt bedrift? Hvordan skal en da unngå at det investeres der det er mest lønnsomt, og at markedet bestemmer hva som skal produseres? Hvordan skal en unngå at det blir profittjakta som blir retningssivende for det økonomiske livet, med alt det innebærer av anarki i produksjonen, kriser, nedlegginger, arbeidsløshet? Det er jo ikke kapitalistenes onde vilje som gjør at kapitalismen fungerer slik den gjør, men de økonomiske lovmessighetene ved dette systemet.

Sosialismen krever en helhetlig plan, en statlig planøkonomi, som kan sikre at samfunnets helhetlige overskudd disponeres til beste for hele folket, ikke etter eget for godtbeholdende av tilfældige eiergrupper. Denne planøkonomien må sikre at det investeres der det er behov, f.eks. i utkantene, sjøl om det ikke er mest profitable. Den må sikre at nødvendige under-skuddsføretakender betales med overskuddet fra andre, lønnsomme sektorer. Den må sikre at nødvendige produkter blir laget, f.eks. at vi øker sjølbergingsgraden vår på mat, sjøl om det lønner seg bedre å produsere andre ting. Jeg kan ikke forstå

hvordan en slik helhetlig, planlagt utvikling av samfunnet vil være mulig med Slagstads proletære selveierdemokrati, hvis da ikke eiendomsretten skal være reint formell.

Sosialismes problemer — i Norge

Norge har på flere måter et gunstigere utgangspunkt enn andre land som har forsøkt å bygge et sosialistisk samfunn. Sovjet og Kina var tilbakeleggende bonde-land, mens Norge har en økonomisk basis som er overmoden for sosialisme. I Sovjet og Kina besto størstedelen av befolkningen av analfabetske fattigbønder. I Norge har arbeiderklassen og det arbeidende folket et høyt kulturelt og kunnskapsmessig nivå, og rike erfaringer med organisert virksomhet. Dette er svært positive faktorer. Likevel vil den norske sosialismen måtte manøvrere i et temmelig komplisert farvann. Jeg har allerede snakket om borgerskapets styrke. I tillegg har jeg lyst til å trekke fram et par forhold til:

— Den norske økonomien er integrert i den imperialistiske verdensøkonomien. Dette gjør oss sårbare for press og boikott fra en imperialistisk omverden. Sjølbergingsgraden når det gjelder en del livsviktige produkter, f.eks. mat, er lav. Og Norge deltar i utbygginga av den tredje verden — noe som også har betydning for levestandarden til vanlige folk i Norge, sjøl om det er borgerskapet som er den hovedsaklige profittøren. Et sosialistisk Norge vil neppe kunne lukke seg helt for omverdenen. Det vil i så fall bety drastiske endringer i måten vi lever på. Å finne en riktig vei mellom total sjølbergning og handel med omverdenen, å stille Norge på den rette sida i kampen for en ny økonomisk verdensordning, sjøl om det kan bety at vanlige folk i Norge mister noen fordeler, blir ingen lett oppgave.

— I Norge har vi en stor og betydningsfull klasse av små-

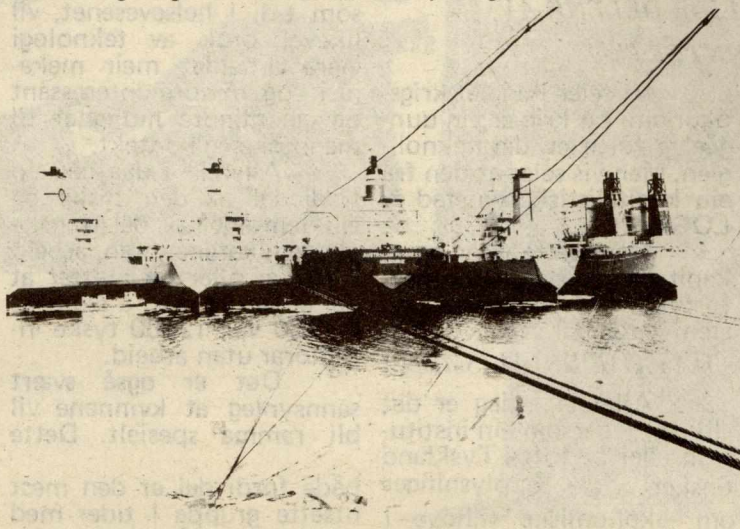
borgerlige intellektuelle, midlere og lavere funksjonærer osv. Disse laga er det avgjørende å vinne for sosialismen, ikke bare fordi de er så mange, men også fordi de er viktige: De sitter i statsapparatet, i undervisningsverket, og delvis i viktige posisjoner i produksjonen. Samtidig er disse laga tradisjonelt vaklende, og kan lett bli motløse og vende seg bort fra sosialismen når problemene oppstår. Overfor disse laga blir det nødvendig å føre en politikk som unngår å skyve dem over i armene på kontrarevolusjonen, samtidig som en må unngå at det er disse laga som reelt kommer til å spille den ledende rollen i et sosialistisk Norge.

Ledelse

Stilt overfor disse problemene og oppgavene kan jeg vanskelig forstå at den norske arbeiderklassen og det arbeidende folket kan greie seg uten den sentraliserte, politiske ledelsen som det kommunistiske partiet utgjør. Men det er ennå en, avgjørende grunn til at det kommunistiske partiet trengs, og det er rett og slett at marxismen er en vitenskap. Hvis vi tror, som jeg, at det er noe som heter vitenskapelig sosialisme, at sosialismen er et konkret, historisk stadium med sine egne økonomiske og sosiale lovmessigheter, et stadium som kanskje er spesielt motsigelsesfylt og ustabilt fordi det er en overgangsform mellom det kapitalistiske utbygger-samfunnet og det klasseløse, kommunistiske samfunnet, ja da trengs det innsikt i denne vitenskapen, innsikt i disse lovmessighetene, for å kunne bygge sosialismen. Og slik innsikt oppstår ikke av seg sjøl. En kommunistisk bevissthet vokser ikke opp av fabrikkgolvet. Spontan og av seg sjøl utvikler arbeiderklassen bare fagforeningsbevissthet, sa Lenin. I dag stemmer arbeidsfolk Høyre og Fremskrittspartiet når det er misnøye med virkningene av det kapitalistiske systemet. Også under sosialismen kan de gripe tilbake til gamle løsninger dersom ikke arbeidermassene systematisk fostres til sosialistisk bevissthet, til innsikt i den vitenskapelige sosialismen. Derfor trengs det et bevisst, organisert element i samfunnet som i samspill med arbeidermassene, kan lede den sosialistiske oppbygginga, lede den ideologiske kampen mot borgerskapet, lede den sosialistiske fostringa, videreføre og videreutvikle den vitenskapelige sosialismen. Derfor trengs det kommunistiske partiet.

Den gamle sannheten om behovet for et kommunistisk partis ledelse holder altså, etter mitt syn, fortsatt vann. Men samtidig som vi holder fast på det, må vi sjølsagt ta alvorlig de negative erfaringene med bygginga av so-

sialismen. Det er et faktum at flere tidligere sosialistiske land har opplevd kontrarevolusjon innafra, og at tidligere kommunistiske partier har utviklet seg til redskaper for brutal undertrykking av arbeiderklassen og det arbeidende folket. Jeg tror det er for enkelt bare å se på utviklinga i de kommunistiske partiene når en leter etter årsakene til kontrarevolusjon. Det dreier seg nok om et samspill

FOLKEMØTE UTENFOR NI

r sosialismen!

vogner. Så det skal ikke så mye til før den åpne maktbruken kommer opp til overflata. Likevel er det riktig at vi har demokratiske tradisjoner, borgerlig-demokratiske tradisjoner. Borgerskapet har vært i stand til å styre dette landet gjennom lang tid uten altfor mye åpen voldsbruk. Dette er først og fremst et uttrykk for borgerskapets enorme styrke i Norge.

mellom feil og skeivheter i den økonomiske basisen, og feil i det politiske systemet. Men siden jeg sjøl har lagt så stor vekt på å argumentere for nødvendigheten av et kommunistisk parti, skal jeg avslutte med å si noen ord om forholdet mellom partiet og resten av arbeiderklassen, og om forholdene innad i partiet.

Å lære av feil

En viktig feil som er blitt gjort, kanskje særlig i Sovjet, er at en

nærmest så bort ifra at det kunne eksistere motsetninger og interessekonflikter i det arbeidende folket sjøl, og mellom deler av det arbeidende folket og den proletariske staten. Sjølsagt kan også en proletarisk stat begå overgrep mot arbeidsfolk. Disse motsetningene må ha mulighet til å komme fram, og arbeidsfolk må ha mulighet til å forsvare sine interesser, også når de trues av den proletariske staten. Dette

betyr bl.a. noe for *fagforeningenes* rolle. Fagforeningene kan ikke være statsapparatets forlengede arm, i den forstand at fagforeningstillsitsmennenes fremste oppgave er å presse arbeiderne til å akseptere et hvilket som helst pålegg eller direktiv fra myndigheter og bedriftsledere. Slik oppfattet nok mange kommunistiske fagforeningstillsitsmenn sin rolle i Sovjet og Øst-Europa. Det framgår bl.a. av romanen «5 dager i juni» av Stefan Heym, som handler om arbeideroppstanden i Berlin i 1953. Hovedpersonen i boka, en kommunistisk fagforeningstillsitsmann, forteller nettopp om hvordan han har presset løfter om produksjonsøkning av arbeiderne. «Jeg snakket til dem som sta esler,» sier han. «Til slutt skrev de under bare for å bli kvitt meg.»

Lenin var imidlertid ikke blind for at fagforeningene under sosialismen fortsatt må være interesseorganisasjoner for arbeiderklassen, samtidig som de sjølsagt også må ha som oppgave å støtte, og delta i, den sosialistiske oppbygginga. «Når det gjeld dei sosialiserte føretaka, er det difor utan tvil plikta til fagforeningane å verna interessene til det arbeidande folket så langt som råd, å gjera det lettare å bedra levestandarden deira, og utstansleg å korrigera feila og overdrivingane til forretningsorganisasjonane som fylgje av byråkratiske forvrengingar i statsapparatet,» seier han. Etter mitt syn må det være frie og uavhengige fagforeninger under sosialismen, som fungerer som interesseorganisasjoner for medlemmene. Men fagforeningene må sjølsagt også spille en viktig rolle når det gjelder å fostre arbeiderne til bevisste sosialister, til å forstå og handle i tråd med helhetens interesser og ikke bare sine egne særinteresser. Dessuten må de fostre folk fra sine egne rekker som kan ta direkte del i styringa av produksjon og økonomi på alle nivåer.

Hvordan skal en så holde det kommunistiske partiet reint og rødt? Noen garantert oppskrift på det har jeg sjølsagt ikke. Men det går an å trekke noe ut av erfaringene fra tidligere sosialistiske land. I en del av disse landa este kommunistpartiene ut samtidig som kvaliteten sank og klassesammensetninga ble dårligere. Slikt kan lett skje med et statsbærende parti. Det vil være behov for en mengde nye partimedlemmer, for partiets ledelse kan ikke utøves gjennom tankeoverføring, den må utøves gjennom mennesker. Det blir lett et stort press i retning kraftig nyrekruttering, for å fylle de viktigste oppgavene. Videre: For å lede økonomien og statsstyringa, vil det være behov for eksperter som partiet kanskje ikke har så mange av på for-

medlemmer. I tillegg mener jeg at en må unngå materielle privilegier til partimedlemmer. Som hovedregel bør partimedlemmer ha gjennomsnittlig arbeiderlønn, og dette bør en også etter hvert forsøke å gjennomføre overfor ikke-partimedlemmer med ledende stillinger i statsapparat og produksjon. Folk med ledende stillinger i stat og produksjon bør dessuten ha faste perioder der de har vanlig kroppsarbeid. Og en må legge vekt på å utvikle institusjonaliserte ordninger som tar sikte på å konfrontere partiet med massenes synspunkter og kritikk: Kritikkemøter på arbeidsplasser og i boligområder, der ansvarlige partikadre har plikt til å møte opp.

Mot «monolitisk enhet»

Et siste viktig punkt er måten *motsigelser* blir behandlet på. På dette området utviklet særlig det sovjetiske og de østeuropeiske partiene alvorlige feil. I Sovjet skjedde dette særlig fra perioden etter NEP-politikken og framover. Det sovjetiske partiet sto i en situasjon der det måtte handle

sett på som noe farlig, som sabotasje, og kravet om «monolitisk enhet» oppsto. Uenighet ble mer og mer behandla med administrative midler eller direkte undertrykt, i stedet for gjennom diskusjon og demokratisk metode. Det ble skapt et klima for opportuniste og «yes-menn», kritikken og sjølkritikken degenererte langt på vei. Dette påvirket sjølsagt partiets evne til å korrigere feil og lede utviklinga i riktig retning. Her tror jeg det ligger en viktig lærdom: På den ene sida er et kommunistisk parti nødt til å handle, og det finnes situasjoner hvor det er en forbrytelse ikke å gjøre det, sjøl om det er uenighet innad, sjøl om diskusjonen har vært ufullstendig, og sjøl om mange er nødt til å bøye seg, uten å være overbevisst. Men samtidig er det helt avgjørende å slåss for å holde partidemokratiet levende, også under vanskelige forhold.

Det er ikke mye en får sagt om et stort tema som sosialismen på rundt 20 minutter. Jeg har konsentrert meg om å argumentere for at gamle sannheter fortsatt

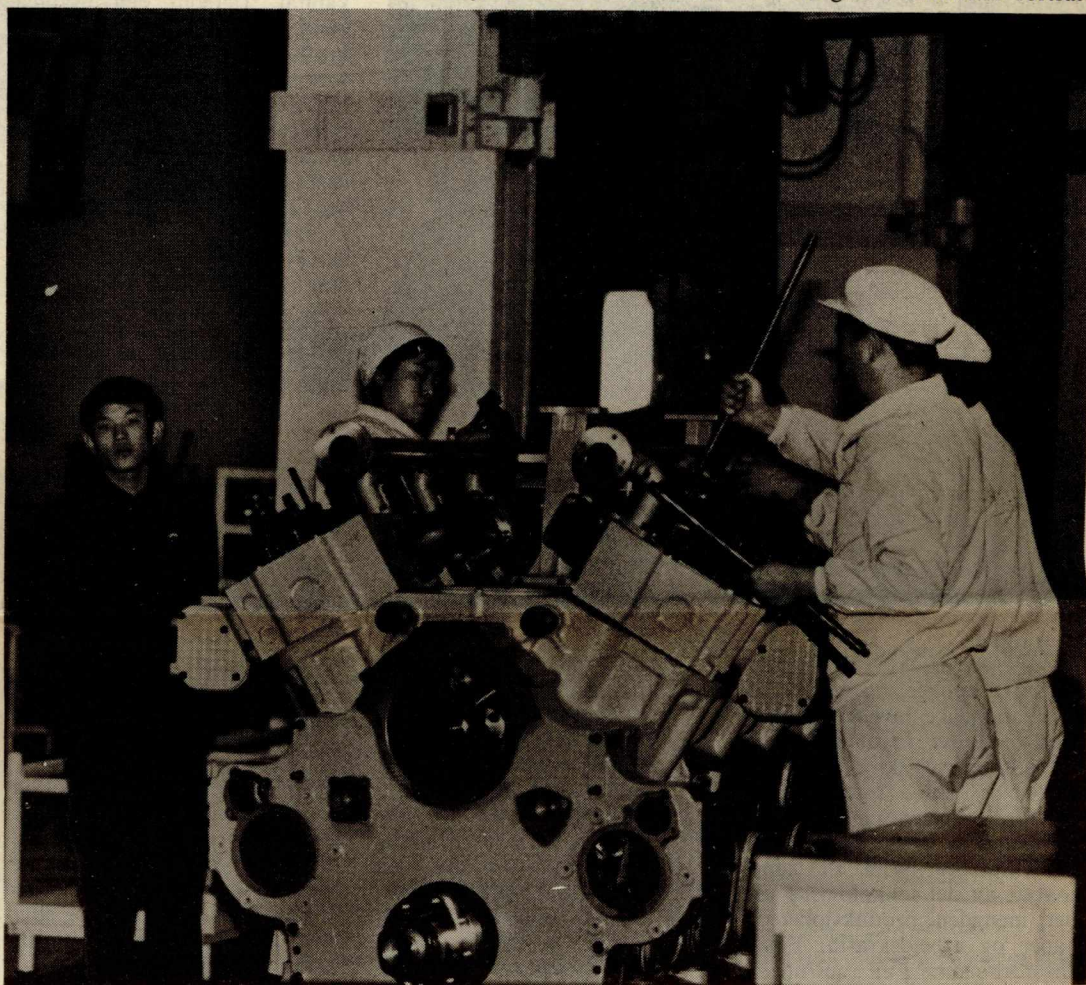

Foto: Klassekampen

hånd. For å styrke partiets grep om disse områdene, blir det muligens behov for å rekruttere en god del av disse ekspertene til partiet, sjøl om de ikke helt holder mål i forhold til kriterier en helst ser at partimedlemmer oppfyller. En god del eldre, erfarne partimedlemmer overtar viktige poster i statsstyringa. I den grad disse er arbeidere, innebærer det at de skifter klasse. På den måten kan klassesammensetninga av kjernen i partiet bli svekka. Derfor er det viktig at et kommunistisk parti er svært på vakt mot forverring av klassesammensetninga, og at det legger stor vekt på grundig skoleing, både av gamle og nye

hele tida, og der hva partiet gjorde eller ikke gjorde, hadde enorme konsekvenser. I en slik situasjon er det sjølsagt av stor betydning at partiet kan handle enhetlig og effektivt. Men i det sovjetiske partiet var det dyptgående uenigheter om hva slags linje en skulle følge for å løse sosialismens problemer. Og det var også slik at de som kom i mindretall, ofte fortsatte kampen for sine linjer, gjennom fraksjonering og intrigering over en lav sko. I begynnelsen var det omfattende og åpne diskusjoner om hva slags linjer som skulle følges. Under trykket av kravet om effektiv handling, ble imidlertid motsigelser mer og mer

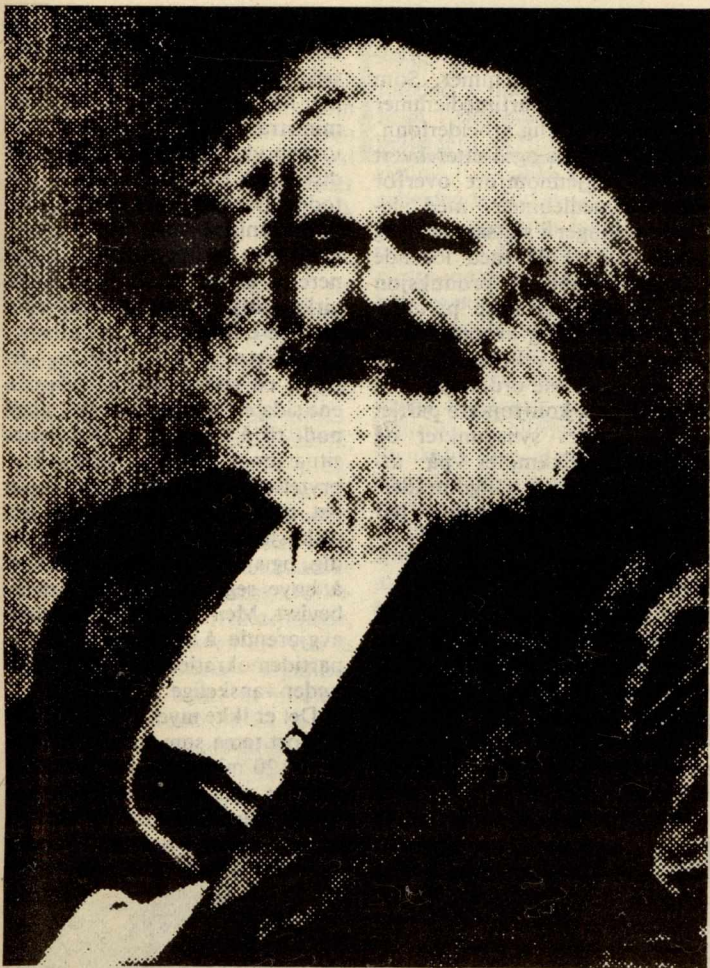
har gyldighet, også i et moderne Norge. Noen synes kanskje at vi i AKP(m-l) er som gamle Jakob, og gjenstår ting i tide og utide: «Vi må ha proletariatets diktatur. Det trengs et kommunistisk parti». Den sjansen tar jeg. Ja, langt heller det enn at det går med oss som med de danske kommunistene i Scherfigs bok: at vi våkner opp i en konsentrasjonsleir og oppdager at vi har vært fulle av illusjoner om borgerskapets ridderlighet og gode sportsånd.

(Mellomtitler står for red.'s regning.)

Kapitalismen har skapt samlebåndproduksjonen og dermed lagt grunnlag for moderne storproduksjon. Ingen vil frivillig betjene disse samlebåndene. De som har blitt tvunget til det fordi de er avhengig av å selge arbeidskrafta vil heller ikke beklage at computere kan overta denne jobben — dersom de sjøl får annet arbeid.

Foto: Røde Fane

I motsetning til borgerlig økonomisk teori står den revolusjonære marxistiske teorien — skapt av Karl Marx. Dette er den første sosiale vitenskapen. Før Marx ble sosialistiske tanker uttrykt i følelsesmessige vendinger uten et klart analyseapparat til bruk for å avsløre det bestående systemet, og bygge opp et nytt, og historisk sett høyere system. Marx bygger sitt økonomiske analyseapparat på en historisk forståelse, og bryter fullstendig med tidligere økonomer fordi hans økonomiske forståelse også bygger på forståelsen av forholdet mellom mennesker, sosiale forhold.

Marx undersøkte forskjellige historiske epoker, og fant ut at de økonomiske lovene var forskjellige under føydalismen og kapitalismen, og knytta til historisk bestemte produksjonsmønstre. De økonomiske lovene bestemmes av utviklinga av produktivkreftene, som er sammensatt av det teknologiske nivået, mengden, produksjonsredskaper og arbeidskrafta. Eienomsforholdene i en samfunnsform vil alltid være bestemt ut fra utviklinga av produktivkreftene. F.eks. var den kapitalistiske produksjonsmåten godt utvikla før vi fikk et kapitalistisk samfunnssystem. Den jordeiende adel hadde visse privilegier, som vi skal komme tilbake til, i tillegg til at de eide jorda. De klassiske borgerlige økonomene var progressive for sin tid — de sto i spissen for utviklingen av en ny, fra føydalismen høyere utvikla samfunnsform.

Det er ifølge Marx produktivkreftene (samfunnets basis) som bestemmer et lands produksjonsforhold. Med utviklinga av produktivkreftene vil også forholdet mellom men-

neskene endres. Vi skal her ta med et svært godt sitat fra Marx, som forklarer hans forståelse av den historiske utviklingen av forskjellige samfunnssystemer.

(Fra forordet til «Til kritikken av den politiske økonomi»):

... «Like lite som en bedømmer et individ etter det som det tenker om seg sjøl, like lite kan en bedømme en slik omveltningsepoke etter sin bevissthet. Man må tvert imot forklare denne bevissheten ut fra det materielle livets motsetninger, ut fra den konflikt som rår mellom de samfunnsmessige produktivkreftene og produksjonsforholda. En samfunnsformasjon går aldri under før alle produktivkrefter utvikles så mye som det finnes tilstrekkelig spillerom for, og nye, høyere produksjonsforhold opptrer aldri før deres materielle eksistensbetingelser har modnet i det gamle samfunnets skjød.» ...

Å bygge en økonomisk teori på denne forståelsen var det Marx skulle bruke mesteparten av sitt liv til. Han avdekket de økonomiske lovene under kapitalismen, nemlig at økonomien er styrt etter profittmotiv. Kapitalen flyttes til enhver tid dit hvor profitten er størst. Marx utvikla videre i likhet med A. Smith's verditeori. Det var kun arbeidet som skapte verdier. I tillegg utvikla Marx teorien om merverdien: Profitten for det merarbeid arbeiderne utfører utover den tiden de blir betalt for.

Klassikerne så bort fra mot-

Ingen teori kan redde kapitalismen

De aller fleste i våre vestlige kapitalistiske land tar vår økonomi og politikk for gitt — omtrent på linje med solsystemet. Dette har nær sammenheng med skolens og massemedias, selve statens ideologiske indoktrinering:

De økonomiske teorier har etterhvert som kapitalismen har hatt behov for det skifta form, og fra Adam Smith til Milton Friedman via Keynes, har de alle til felles at de bygger sine teorier innafor og til bruk for et lukka system. Dette systemet blir til enhver tid skilt fra sin historiske sammenheng, hvor de sosiale forhold raderes bort fra det teoretiske kartet.

sigelsene mellom arbeidere og kapitalister. De så også bort fra sparing eller opphopning av død kapital. Dersom den usynlige hånd skulle virke måtte kjøpekrafta øke i takt med en økende verdiskapning. Sjøl om kapitalistklassen sett under et skulle ha interesse av at den samla arbeiderklasse skulle ha størst mulig kjøpekraft, så var de hver for seg interessert i, og på bakgrunn av kapitalismens lover tvunget til å presse arbeidslønnene til sine egne arbeidere så langt ned som det var mulig. I tillegg var det heller ikke slik at kapitalistene sjøl forbrukte hele sin kapital til enhver tid. De vurderte markedet og sine konkurransemuligheter. Ut fra dette la de i enkelte tider penger på kistebunnen for å møte vanskelige tider, eller kunne være i stand til å spekulere dersom de trodde den muligheten ville oppstå. På andre tider spekulerte de langt utover sin egentlige økonomiske evne, slik at markedet ikke avspeilte de reelle verdiene som eksisterte. Disse bevegelsene fra kapitalistene førte til samfunnsmessige kriser. Stridighetene mellom sosialister og reformister har i første omgang stått om hvorvidt kapitalismen med nødvendighet må avløses av en ny samfunnsform, med en ny styrende klasse, eller om kapitalismen er i stand til å løse sine egne linjer og etter hvert gli over i en mer rettferdig fordeling av godene også av reformister kalt det sosialistiske samfunn. Å finne det endelige løsnen på kapitalistiske kriser har derfor til enhver tid vært revisjonisters problem (— forøvrig i likhet med borgerlige teoretikere —) i motsetning til revolusjonære marxister som tvertom bygger sine teorier på kapitalismens kriser aldri kan løses.

Vi skal foreløpig forlate Marx og hans økonomiske teorier, og gå nærmere inn på de borgerlige teoriene.

Tidligere økonomiske teorier

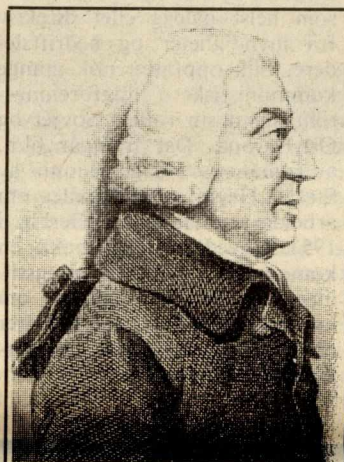
Allerede grekerne formulerte økonomiske teorier, men som et viktig middel til samfunnsstyring ble det først utvikla på 1700-tallet. Det var det oppadstigende borgerskapet som begynte å produsere økonomiske teorier — dette var et nødvendig redskap mot den jordeiende adelen og den markantilistiske handelsstrukturen med sine strenge tollmurer. Teoriene var som spikra for det nye borgerskapets maktovertagelse: for fri konkurranse og mot statlig styring.

Klassikerne

Økonomene som dominerte denne tida har blitt kalt klassikerne, og Adam Smith sto i spissen for denne epoken. De klassiske teorier ble i grove trekk utvikla fra 1776 til 1832, og foruten Smith er spesielt Malthus og Ricardo kjente. Målet var felles, nemlig å oppnå nasjonal

vekst. Adam Smith's kanskje største bidrag til den økonomiske historie var i tillegg til å utvikle analysen i økonomien, å utvikle en verditeori. Hans utgangspunkt var at verdiene oppsto i produksjonen, og det var arbeidet som var kilden til rikdom i et land. For å få vekst måtte produksjonen effektiv-

hans utvikling av teorien «om de komparative (dvs. gjensidige) fortrinn i utenrikshandelen.» Dette er også en utvikling av arbeidsdelingsteorien til Smith, bygd ut til å gjelde for internasjonal samhandel. Et produkt skulle produseres i det landet hvor det relativt sett var rimeligst å produsere det. På denne

ADAM SMITH (1723-90)

seres, det sentrale virkemiddelet her er å la arbeidsdeling utvikle seg naturlig. For å få full nytte av denne var det nødvendig med total økonomisk handlefrihet, som i realiteten betydde bort med all privilegier fra føydaltida. (F.eks. sagbruksprivilegier og brennevinprivilegier.) Smith utvikla teorien om det økonomiske mennesket, som til enhver tid handla ut i fra egeninteresse. Dersom ikke denne egenskapen ved mennesket ble hindra, f.eks. ved statsinngrep, ville konkurransen mellom individene «som en usynlig hånd» lede utviklingen mot en harmonisk tilstand til beste for alle. Både monopoldannelse og statlige inngrep ville ødelegge for «den usynlige hånd», og skape forstyrrelser i systemet.

David Ricardo, som levde en generasjon etter Smith, var Smiths mest seriøse arvtager. Han videreutvikla verditeorien, og kom blant annet fram til at teknologien kunne skape massearbeidsløshet. Hans viktigste bidrag til å videreutvikle den økonomiske teorien var likevel

ROBERT MALTHUS (1766-1834)

måten utvikla han en økonomisk teori som rettferdiggjorde et system hvor fattige land produserte kaffe og bomull, mens rike land sto for ferdigvareproduksjonen. Utviklingen av mono-økonomiene i den tredje verden ble med ett korrekt, fordi den fulgte de økonomiske lovene. Med andre ord: utbyggingen av den tredje verden ble satt i system.

Til slutt skal det bare nevnes noen få ord om den franske økonomen Say. For Marx var han, i motsetning til Ricardo og Smith, en vulgærøkonom. De kapitalistiske krisene, og flertallets fattigdom hadde forlenget tatt form. I stedet for å forklare krisene, avviste Say dem, gjennom den berømmelige Say's markedsløve: «enhver vare som produseres vil automatisk bli etterspurt.» At denne kjeden kan stoppes, f.eks. ved at penger legges på kistebunnen, ser Say totalt bort ifra.

Krisene

Etterkrigsgenerasjonen er oppvokst med 1930-tallets krisespøkelse, som vår tids politikere og økonomer for alltid hadde fått bukt med. I dag er idyllen forlenget brutt, og Vest-Europa opplevde en massearbeidsløshet vi må tilbake nettopp til 30-åra for å finne maken til. Kapitalismens kriser var langt fra et nytt fenomen som først oppsto i 1929, de kom og gikk med jevne mellomrom også gjennom hele 1800-tallet. Dette var en av grunnene til at Marx både hadde empirisk materiale og beviser for sine teorier om kapitalismen; at motsetningene den skapte mellom borgerskap og arbeiderklasse, mellom privat eiendom og samfunnsmessig produksjon måtte lede til kapitalismens fall. De borgerlige teoretikerne var like opprødde for hver krise,

Ricardo la skylda for den fallende profitttrata på jordeierne — og Malthus (en annen klassisk økonom) på befolkningsveksten og arbeidernes usammelige liv.

Marx derimot viste hvordan kapitalismen pga. sine særegne motsetninger måtte føre til kriser, og han viste hvordan dette samfunnet i likhet med alle tidligere samfunn var nødt til å få utdypet disse krisene til hele systemet kom til et sammenbrudd. Han viste også hvordan dette var i arbeiderklassens interesser, som var den ny klassen som skulle ta makten etter borgerskapet.

Der klassikerne hadde utvikla en teori for arbeidsdelinga som kjerna i produktiviteten viste Marx hvordan arbeidsdelinga var grunnlaget for krisene som oppsto i den kapitalistiske økonomien. Fri konkurranse førte til stadige kriser, og til slutt ville det føre til kapitalismens fall. Vi skal nå gå over til å se hvordan kapitalismen på nytt greide å overleve den store krisa på 30-tallet, og da spesielt gå inn på den engelske økonomen John Maynard Keynes' teorier. Det var ved hjelp av hans økonomiske teorier den kapitalistiske teorien ble redda.

Keynes

Det Keynes gjorde i motsetning til tidligere økonomer var å gå grunnidig inn på hva som skapte krisene, resultatet han kom fram til var en reformering av de kapitalistiske økonomier — det skjedde ingen revolusjon, slik mange har hatt tendens til å hevde siden. Keynes angrep kapitalistenes evne til å samle opp kapital, altså spare, i nedgangstider. Han var av økonomiske grunner for ei lønnsutjamning — for at produksjonen skulle komme igang, måtte varene etterspørres, og for at dette skulle kunne skje måtte arbeiderne ha midler til det. Som han uttrykte det: «De som har evnen til å etterspørre gjør det ikke (de sparer), mens de som ønsker å etterspørre har ikke evnen (arbeiderne).» Med Keynes fikk vi sosialstaten: dvs. økt innblanding fra statens side i det økonomiske liv, en større grad av økonomisk sikring for det store flertall. Vi fikk blandingsøkonomi og statlige planer. Alt dette var nødvendig for å unngå de kapitalistiske krisene, men han var på langt nær for en total sentraldirigert økonomi. Han avviste hverken den kapitalistiske produksjonsmåten eller den nyklassiske teorien, og hevda i siste kapittel av sitt hovedverk «General Theory of money, investment and employment» (1936) at dersom de sentrale myndigheter på nytt greide å oppnå et produksjonsvolum som nærmest tilsvarte full sysselsetting, ville den klassiske teorien igjen gjelde.

Den viktigste svakheten ved Keynes teorier for dagens vestlige økonomer er kanskje hans hovedforutsetning; nemlig at det til enhver tid måtte finnes ledig produksjonskapasitet, dvs. råvarer og arbeidskraft, hvor målet var til enhver tid å ekspandere både på innenlandske og utenlandske markeder. Altså ny imperialismen i nye termer.

Slik krisa i Vesten fortøner seg i dag betyr en ytterligere ekspansjon at arbeidslønnene må økes. I dag mangler arbeiderklassen økonomiske midler til å bidra til økt produksjon. Heller greier ikke markedene i den tredje verden å etterspørre nok til å holde kapitalismen oppe, altså må det bli kriser. At krisene igjen oppstår også med Keynes' teorier er det klareste beviset for at motsigelsene under kapitalismen ikke har opphørt, men at Keynes der og da «redda» kapitalismen enda noen 10-år.

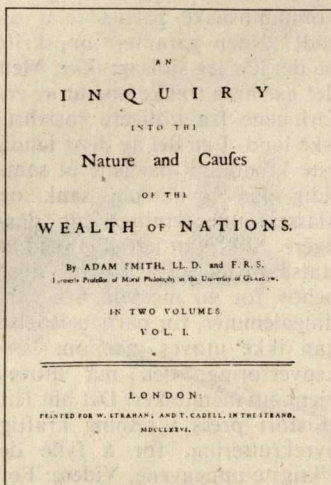
I neste artikkel vi vi ta opp mer konkret stoff om krisa i vest-europeisk økonomi, og spesielt gå inn på om Friedman's teorier kan løse noe som helst.

PRODUKTIVKREFTER

Det arbeidende folket, kunnskapene og erfaringene deres, verktøy, maskiner og andre hjelpemidler, teknikk og metoder å produsere på.

PRODUKSJONSFORHOLD

Eiendomsforholda til produksjonsmidlene, og hvordan produksjonen er organisert.

Tittelbladets på Adam Smiths «Inquire into the nature and cause of the wealth of nations»

Hva skaper krig — våpen eller imperialism?

Stadig flere blir oppmerksomme på den eksisterende krigsfaren. Krigsfaren er et uttrykk for kvinga mellom de to imperialistiske supermaktene USA og Sovjet. Samtidig som det er tilfellet er det ei utbredt oppfatning at det er våpen i seg sjøl som skaper denne krigsfaren. Pasifismen er også et av uttrykkene for disse ideene.

Et viktig element i striden mellom de to supermaktene er den såkalte terrorbalansen, som brukes som et reit utpressingsmiddel.

Et annet resultat av krigsfaren er «freds»-bevegelsen. Det er ulike linjer som er framherskende, og spørsmålet om hva som er de rette linjene er et særs viktig spørsmål. Folk i ledelsen i f.eks. «Nei til atomvåpen» er «ikke særlig opptatt» av paroledebatter, som det heter.

Bakgrunnen for faren for krig

Kampen mellom supermaktene har i løpet av de ti siste åra skiftet karakter. Tidligere (fram til Vietnam-krigen) var det USA som var den mest aggressive av de to supermaktene.

I løpet av det siste tiåret har dette snudd seg: Sovjet har drivi aggressjonskrig på Afrikas horn og i Afghanistan.

I løpet av det siste har vi sett åssen byråkratkapitalistene i Sovjet har brukt nikkedokkene sine i Polen til å bruke voldsmakta mot arbeiderklassen i Polen. Solidaritet har blitt erklært krig og vi ser at arbeidsfolk skytes og fengsles.

I den samme perioden har USA-imperialismen «mista» Iran, forholdet til den andre verden, dvs. Europa, har mer og mer blitt prega av motsetninger osv.

Dette er forhold som gjelder objektivt, dvs. uavhengig av hva enkeltmennesker føler og syns. Disse forholda peker i ei retning: — at det er Sovjet som for tida er den mest aggressive supermakta.

Økonomiske forhold er grunnleggende

Disse forholda er sjølsagt ikke tilfeldigheter. Ei materialistisk analyse viser følgende: Pga. USA-imperialismens langt større markedsandel må Sovjet være ekspansiv for å få tilgang på mer markeder og for å sikre seg.

Denne motsetninga mellom USA og Sovjet er fiendtlig og uforsonlig og i fredstid er den uløselig. Det har vist seg altfor klart gjennom utallige resultatløse FN-forhandlinger om «avspenning og nedrustning».

Det ser ut til at det bare er en ny imperialistisk røverkrig eller revolusjon som dette kan bli forandra.

Terrorbalanse = imperialismes utpressingsmiddel

I «terrorbalansens» navn blir folk flest dytta på seg den forestillinga at opprustninga er «beklagentlig men uavvendelig». Når det gjelder forestillinga om at ingen kan forandre på det er det viktig å se på to forhold.

Bresjnev og kansler Helmut Schmidt skåler, bl.a. for det nye gass-samarbeidet. Men Sovjets økende innflytelse i Vest-Europa merkes også på vest-tyskernes forsiktige reaksjoner etter militærkuppet i Polen.

- 1) Hvem tjener på dette
- 2) Er det tilfellet

I samband med den første problemstillinga er det greit å peke på hva det er: De imperialistiske landas utbytting og deres objektive interesser i å opprettholde dette systemet.

I dag er de to supermaktene som tjener på sånne holdninger: USA og Sovjet. Her hjemme ser vi at både DnA og Høyre følger samme linje med å støtte opp om terrorbalansen.

Kjempende land framstilles som «fredsforstyrre». Når det gjelder nasjonale frigjøringskriger, ser vi at det blir framstil-

ling som «ei fare for freden» — samtidig som supermaktene stadige nyutvikling av avanserte våpenformer forbigås i mer stille former (det er jo bare beklagelig).

Borgerskapets rolle i grelt lys

I tider med krigsfare blir kapitalismens og borgerskapets rolle og natur virkelig stående i et grelt lys. T.o.m. borgerskapet beklager opprustninga — samtidig som det har objektive interesser i å opprettholde kapitalisme og imperialismen.

Med dette er vi over på spørsmålet om dette kappløpet er

uforanderlig. Det er sjølsagt ikke tilfelle. Dersom folk flest, med arbeiderklassen i spissen, går til opprør og revolusjon vil imperialismen bli knust.

Men — stoda i verden er ikke prega av objektivt revolusjonær forhold, og det kan bety at supermaktene kommer til å drive verden til en ny krig.

Hva med «freds»-bevegelsen

Etter den 13. desember har vi ikke hørt ett ord om Polen fra det hold. I Moss blei t.o.m. folk fra Solidaritet Norge—Polen nekta å bære paroler som fordømte militærkuppet.

Det hadde ikke noe å gjøre med fredsarbeid. Dette er ikke nye toner fra «Nei til atomvåpen», og det viser bare så altfor klart at man ikke har noen egentlig analyse på det som faktisk foregår.

Er det noe som virkelig har noe med fredsarbeid å gjøre så må det være støtte til det polske folkets kamp. Så lenge «freds»-bevegelsen opererer med ideer om at det hele er et spørsmål om de enkelte statsmennenes psyke og subjektive vilje til å «skjønne» at nedrustning må til.

Dersom Reagan og Bresjnev virkelig «skjønner» dette så vil nedrustninga komme som på et sølvfat. At dette er gærnt burde være sjølinnlysende.

På toppen av det hele ser det ut til at man bare ser en vei: Det er bare USA-imperialismen som er farlig. Sovjet er slett ikke aggressive.

I forhold til de reine høyrekreftene er fredsbevegelsens argumentasjon et omvendt speilbilde — den ene parten ser bare Sovjet mens den andre bare ser USA.

SV-revisjonismen er prega av det siste synet, og SV forklarer Sovjets agresjon som «offensiv defensiv».

I virkeligheten fins det sjølsagt ikke noen prinsipiell forskjell på de to supermaktene. Det er bare ei linje som er holdbar i denne sammenheng. **Kamp mot begge supermaktene.**

Fredsbevegelsen må altså forandre på følgende: 1) mangelen på analyse av årsakene til krig 2) at det er våpna som er grunnen til krigsfara. Før det skjer blir ikke den i stand til å oppnå noe i kampen mot krigen.

gå til husleiestreik!

I Oslo har allerede allmotet på Sogn Studentby vedtatt husleiestreik — det blei vedtatt med det forbeholdet at kompensasjon for virkningene av husbankreglene måtte gis. Det har (sjølsagt) ikke blitt gitt.

Det er å håpe at opplegget fra alle studentorganisasjonene blir fulgt av studentene over hele landet.

Enhet studenter-ansatte

Det som nå skjer med studentøkonomien, er det også i de ansattes interesse å gjøre noe med.

Når studenter går til det skritt boikotte husleieinnbetalinga, er det sjølsagt IKKE for «å sette de ansattes arbeidsplasser i fare» — som det blir hevda fra administrasjonshold og fra de konservatives hold hver gang det skjer.

Hele poenget er at NETTOPP de ansatte tjener på at det fins studenter som faktisk har råd til å kjøpe mat i kantinen osv. Det er derfor snakk om at forbedring av studentøkonomien trygger arbeidsplasser — og da, også kampen for de forbedringene.

Slå tilbake samla!

For at stat og regjering skal kunne bli oppmerksomme på de krava som studentene/skoleelevene har, er det av overordna betydning at det er en samla studentmasse som slår mot de siste forverringene!

På de enkelte studentbyer og heimer, er det viktig at det opprettes aksjonskomiteer som kan virke drivende i sambnad med boikottopp- legget!

DE TO SISTE ÅRA HAR KJØPEKRAFTA GÅTT TILBAKE MED 8,8%.

PRISENE PÅ STUDENTBYENE ØKER STADIG, OG NÅ ER DET IGJEN HUSLEIEØKNING PÅ GANG: DETTE GJELDER FOR HELE LANDET, MED ØKNINGER PÅ MELLOM 15-40%.

Nye husbankregler

De nye husbankreglene er med på å forverre situasjonen ytterligere. Det har bl.a. blitt vedtatt at husbanken skal:

- 1) Øke renta fra 5,5 til 10,5%
- 2) kutte ned på innbetalingstida for «gamle lån» (lån før -73)

Det har blitt laga ei hel melding for å forsvare dette opplegget, uten at det forandrer på funksjonen til det: — Et nytt forsøk på å få statskapitalen til å akkumulere mer samt å øke utbyttinga av folk.

DETTE SLÅR UT FOR ALLE HUSSØKENDE, SÅ DET SKULLE VÆRE GRUNNLAG FOR ALLIANSER:

Stopp de stadige økningene!!!

Det viser seg alltid at studen-

tenes økonomiske krav ikke blir tatt alvorlige for det settes makt bak dem. For å vinne forståelse for forbedringer, forteller erfaring av studentene må vise klart hvordan det ligger an.

Erfaringa fra husleiestreika i -80 viste nettopp det at det nytter å stå på. Da blei kostnadsnormen økt midt i en budsjettperiode.

Med den utviklinga som vi ser det gjelder studenters økonomi er det opplagt at studentene må gjøre noe.

Det viser klart at studentene må aksjonere for å kunne stoppe denne elendige trenden: Nemlig at studentene, som er ei virkelig lavtlønsgruppe må betale forholdsmeessig mye mer pga prisstigningene. Det henger igjen sammen med at studenter bruker stort sett hele «lønna» til forbruksvarer.

Studentene må nå gjøre det de kan for å unngå at ennå flere skal tvinges til å jobbe ved sida av studentene.

Opplegg for husleiestreik

NSU og DUK har nå utarbeida planer for et landsomfattende opplegg når det gjelder husleiestreik.

Bildet er fra husleiestreiken i Stavanger, i 1980.

Foto: Klassekampen

Lærdommen av Polen

Det er innført et fascistisk militærdiktatur i Polen med sovjet som bakmann. Fagorganiserte over hele verden har reagert skarpt og fordømt kuppet. Oponionen er entydig på det polske folkets side.

Like overbevisende har ikke fordømmelsen vært fra ansvarlig politisk hold! For ikke å snakke om enkelte kommentatorer i pressa og NRK.

»Man» håper på snarlig »normalisering», »ro og orden», man frykter at avspenningspolitikken skal lide under det som skjer. Det sies også at det polske folket kjemper for ei tapt sak.

De »ansvarlige» vil ofre Polen. Dette er en virkelig utfordring til alle ansvarlige. 1982 MÅ bli et år prega av aktiv solidaritet med Polen.

»Normalisering»

»Ansvarlige» kommentatorer i aviser, særlig Dagbladet, i NRK og politikere på storting og i regjeringa håper på en snarlig »normalisering» av forholdene i Polen.

Man håper på ro og orden. Mest av alt frykter man aktiv motstand fra arbeiderklassen og de intellektuelle, for det kan føre til at »situasjonen kommer helt ut av kontroll», og da må Sovjet gripe inn.

Ingen ønsker en sovjetisk okkupasjon av Polen, men blir dermed alternativet for oss i andre europeiske land stille akseptering av Jaruzelskis militærdiktatur fordi det er bedre enn okkupasjon?

En »normalisering» av

forholda i Polen i dag som skal ha som viktigste mål å hindre sovjetisk okkupasjon kan bare bety fortsatt og varig undertrykking og utbytting av folket.

Dette er prisen Dagbladredaktør Johannsen er villig til og betale for å »slippe sovjetisk okkupasjon», og dermed unngå en situasjon som det ser ut til at Johannsen og andre er villige til å selge hele det øst-europeiske folkets interesser for: »en forverring av forholdet mellom øst og vest». Det polske folkets interesser kan, og må om nødvendig ofres på »avspenningsalteret».

AKP og tusen andre som støtter og sympatiserer med Solidaritet og arbeidere som streiker og okkuperer fabrikker blir betegnet som uansvarlige og beskyldt for å »ville en sovjetisk invasjon».

Selg Polen – og oppnå fred i vår tid»

Snakket om »normalisering» og ro og orden bygger på ei analyse som aksepterer supermaktsdoktrinene om innflytelsessfærer.

At Sovjet kan foreta seg nær sagt hva de ønsker i sin innflytelsessfære ses på som legitimt.

Alt som griper inn i dette forholdet er negativt, for det øker spenninga og skaper krigsfare, slik som streikende arbeidere i Polen. Alt som stabiliserer og trykker dette forholdet er av det gode, sida det fører til avspenning og mindre krigsrisiko, eksempelvis »ro og orden» under militærregimet til Jaruzelski.

Dette er realpolitiske vurderinger» spesielt Sovjet

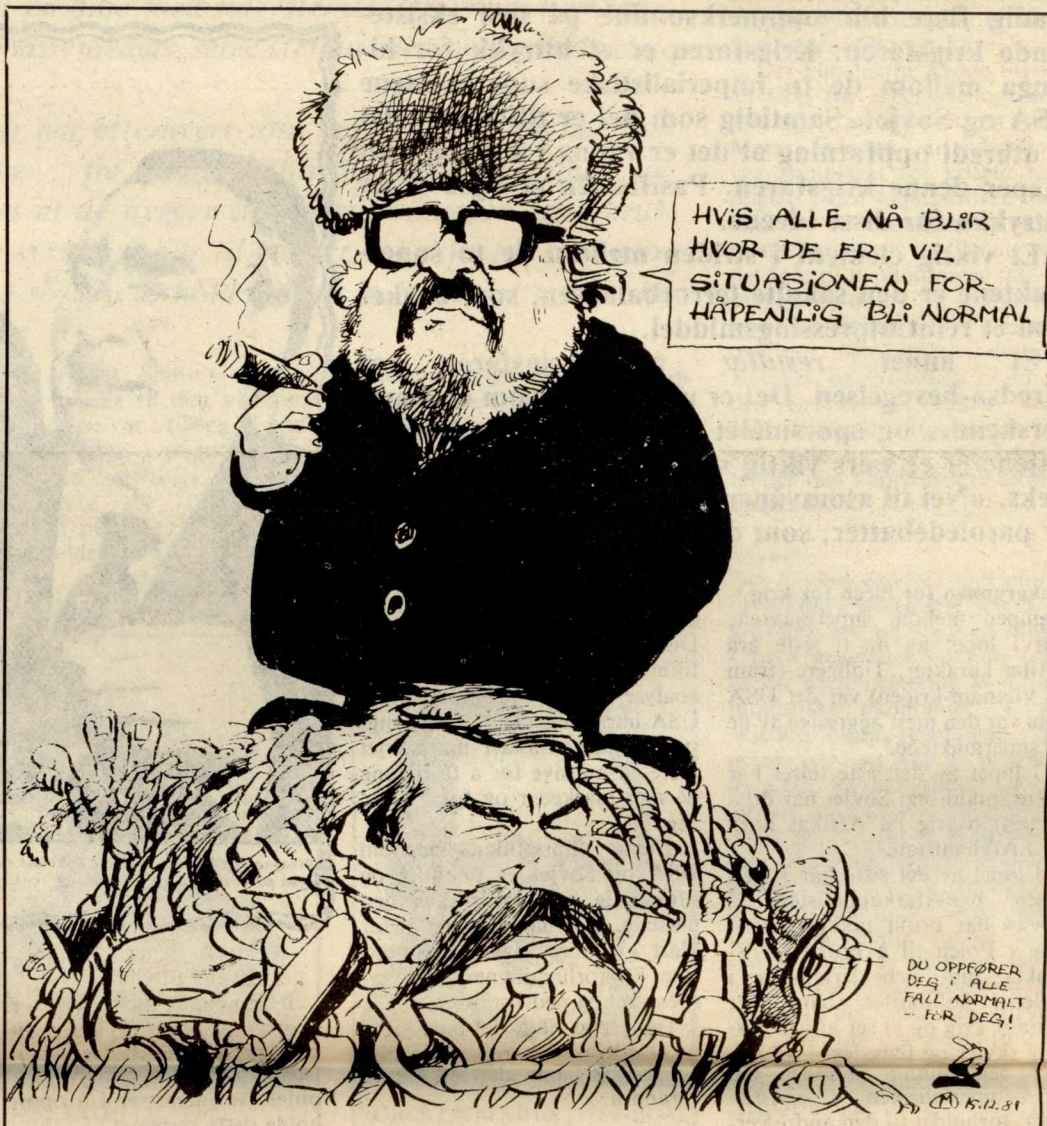
setter stor pris på. Fra vårt synspunkt er dette politisk og moralsk helt forkastelig. Freden i Europa sikres ikke ved å stillestående godta sovjetisk ekspansjon. Det har aldri vært noen god taktikk overfor aggressive og ekspansive stormakter å gi dem rett til å dominere andre land for på den måten å hindre krig.

Camberlain var en politiker som foretok »realpolitiske vurderinger», solgte Tsjekkoslovakias interesser i Munchen 1938, reiste hjem og erklarte »fred i vår tid», to år senere var det verdenskrig.

Skal vi selge Polens interesser i 1982?? Blir det avspenning da? Bidraget vårt til å bekjempe krigsfaren i 1982 må være en klar og utvetydig støtte til all aktiv og passiv motstand mot militærregimet i Polen.

Setter det polske folket med det verdensfreden i fare? Det ser ut til at enkelte »eksperter» mener det, men det er jo å snu alt opp ned. Det polske folket slåss for nasjonal uavhengighet, demokratiske rettigheter og politisk

»Skal vår oppgave bestå i å fortelle dem at dette er farlig for verdensfreden så gi Noe slikt ville aldri falle oss inn. Tvert om vil vi bruke krefter på å avsløre de som virkelig truer freden i verden, Jaruzelski's militærdiktatur og Sovjet.

Tema: Det gode liv
Atompolitikk
Situasjonen i Polen

7-8/81 kontrast

Forstår du kor viktig dette er for sosialismedebatten, Steigan? Du har sjøl mulighet til å oppleve kommunismen. Naturlegvis blir den berre for to. Men, ein stad må vi byrje, ikkje sant?

Alberonis bok blir behørig presenter i siste nummer av SV-tidsskriftet »KONTRAST». No må Røde Fane ta seg saman! I dette nummeret av Kontrast er det nemleg ei rekke perspektivrike og genuint revolusjonære bidrag til den overlag virktige debatten

om »det gode liv».

Her er det m.a. eit lengre intervju med den raude sosialdemokrat P. Kleppe som svært klokt slår fast at »det finnes ikkje EIT godt liv, det fins mange» og »vi må prøve, vi kan feile, men vi vil lære. Vi vil alltid være underveis».

Vi er glade for at kjeklinga på venstresida mellom DNA og SV no ser ut til å vere over. No trengs konstruktive løysingar. F. eks. er det no ei overordna oppgåve å styrke stortingets makt.

Positivt er og at SV og Kontrast no vil »politisere den private drømmen om det gode liv». Kvifor skal vi bestandig snakke om revolusjon av samfunn av samfunnet? Er ikkje alt dette snakket om klassekamp og imperialism eit hinder for INDIVIDETS frigjering?

Er det ikkje beint ut sagt ein menneskerett for oss alle å oppleve kommunismen i dag. Kva kan vel eg gjere med fattigdommen i den tredje verden eller arbeidsløysa i vesten?

Kva er då eit godt liv ifølgje Kontrast? Det er utvilsamt å vere ein FORELSKA SOSIALDEMOKRAT.

Sise nummer av Kontrast i tilknytning til den banebrytande revolusjonære bestseljaren »Elsk deg selv». Med kombinasjonen av 1) sjølelsking, 2) forelskelse og 3) sosialdemokratisme, er vi komne fram til den endelege formel for det gode liv.

Og kapitalismen og imperialismen eksisterer fortsatt, men kva har vel det med meg å gjere???

„Forelskelse er kommunisme”

ENDELEG ER DEN HER: BOKA SOM VI HAR VENTA PÅ SIDAN 68. BOKA VIL SNU OPP NED PÅ ALLE TIDLIGARE OPPFATNINGAR AV SOSIALISME OG KOMMUNISME:

Vi tenker sjølvsagt på Francesco Alberonis »Forelskelse og kjærlighet». For han er »forelskelsen et fenomen av samme type som de stor historiske bevegelser, revolusjonære og religiøse strømninger». Og ikkje berre det. Alberoni seier det vi alltid har tenkt, men aldri har turt å gje ope uttrykk for: forelskelse er kommunisme.

Forelskelsen er nemleg ein paradisk tilstand midt i atomalderen. Ein Edens hage der det rår »absolutt likhet» og »enhver yter etter evne og mottar

etter behov». AKKURAT. Hva er det eigenleg dei bråkar for dei norske feministane som seier at forelskelsen ofte baserer seg på ulikhet? Og kvifor alt dette snakket om at kommunismen høyrer framtida til?

Tenk viss alle mennesker var forelska i kvarandre. Då kunne berre Steigan og Øgrim stått der i gapestokken og prata seg i hjel om at sosialismen er eit spørsmål om makt og klassekamp. Vi andre vil konsentrere oss om kommunismen i dag. Dermed ville det heller ikkje vere nokon som ville vere interessert i å bruke atomvåpen, ville det vel? I alle fall ikkje VI.

For EROS er ei veldeg revolusjonær kraft. Men vi må huske at kjærligheten berre er for IO, og »EROS, den ekstraordinære seksua-

litet er monogam». Den øvrige kjærleik er nemleg ordinær.

Kvifor det? Fordi forholdet mellom forelskelse og kjærleik er som forholdet mellom »å fly og å være landet».

Alberoni slår også eit lenge etterlengta slag for metafysikken og religionen »Men etter som forelskelsen er en prosess skjer det en vedvarende forflytning av ting, gjenstander og erfaringer fra det eine planet til det andre, en vedvarende metafysisk passasje fra det kontingente til det virkelige og fra det virkelige til det kontingente».

NETTOPP. Klarare kunne ikkje Johannes i si åpenbaringsbok uttrykt det. Forelskelsen opphever nemlig Tingenes tvangskarakter».